

٦

تورک بوروی

جل : ۱ Say : 6 26 kaimusani 1327

تورکک قاندهت چالشیر
اون بش کونده بر چیقار

دارالفنوننده ویردیکی ، « اُسکی روسیه واسقان دیناویا آراسنده کی مناسبات و روسیه دولتک منشای » عنوانی انکلیزجه قونفهرانسلی بوجله دندر [۱] . صوگ زمانلرده معلم طومسنده ، رادولف کبی طورفانده بولونمش اُسکی تورکجه دعالری حل و قرائت ابله اشتغال ایتکده در . « جورنال آزیاتیک » ک صوگ نسخه سنده ، طومسن طرفندن اوقونمش بر متن مندرج ایدی .

موسیو طومسنک طوغیشینک ۷۰ نجی سنه سی تبریک اولونورکن ، دانیارقہ قرالی حضرتلری ، مملکتک مدار شرفی اولان بوداهییه ، اک معتبر دانیارقہ نشانک اک یوکسک درجه سنی و برمش اولدیغی ، شمدی شو سطرلری یازارکن خبر آلهرق پک سويندک .

ت . ی

مورخ لئون قاهون و معلم بارتولده کوره

چنکیز خان

(باشی برنجی صاییده)

افندیلر ، ابوالغازی بهادر خان ، چنکیزک شمالی چین ایمپراطورلری علیهنه حرب آجه سی اسبابی بیان ایدرکن شویله دییور : « صوکره ، مونقول اعیانی برحله طوبلایوب دیدی که چین قفقورلری ، یعنی آلتون خاقانلری ، نیم آتالریمه ، نیم قاردهش - اوروغمه پک چوق ضرر دکدیردیلر . شمدی ، تکرری تعالی بکا نصرت ویریور ؛ بوچین اولیکه سنده آتالریمک ، قاردهش - اوروغمک حقارینی دعوی قیلمق اوزره بکا فرصت وقوت ویریور . » ابوالغازینک بو فقره سنی مورخ لئون قاهون ایضاح و تفسیر ایدیور : چنکیزک آتالریم ، قاردهش - اوروغم دیدیکی بوتون تورک ملتی ایدی ؛ اوغوز خانک ، قیرقوردک (بورتہ -

[۱] طومسنک ترجمه حالینه دائر بزه معلومات ویرمک لطفنده بولونان آلتانیالی مستشرقلردن (فون لوق = Von Lecoq) وانکلتره لی مستشرقلردن (ویلیه مس = Williams) افندیلر حضراتنه تشکراتمزی عرض ایدررز .

چینونک (اولادی اولوب ، هیونخ - نو ایمپراطورلغنی تأسیس ایتمش اولان بویوک تورک ملتی ایدی . چنکیز خان ، تورک‌لرک ملی دشمنی اولان شمالی چین ایمپراطورلغندن ؛ ملی انتقام آلاجقدی . بوجهته چنکیزک چین علیه حرکته ، هنوز ذکر ایتدیگمز نقطده مندیج پروغرامک تطبیق ایدیلشی کوریلور: چین سفرینک سائق فکریسی ، برلشمش مونغوللرک اقوام سائره به تفوقی تأمین ومونغوللره روابط عریقه‌سی محقق اولان ومونغوللرک رئیس تیموچنک قره قورومده خان کونه‌ریله‌سی ایله رسامیرائی آلان هیونخ - نو تورک ایمپراطورلغنی انتقام تاریخیسنی المقدر . موسیو قاهون ، « آسیا تاریخنه مدخل » نده چین سفرینک سببی اولق اوزره کوستردیکی بوحسیات ملیه‌یی ، دیگر بر محله ، ده‌ها زیاده تصریح وتعمیم ایدرک ، چنکیز قاآنک بوتون ایشلرینی ، سیاسی وحرری حرکاتی ، تورک - تاتار - مونغول قوملرینی برلشدریمک فکر و آرزوسیه تفسیر ایتکده در . قاهونک ظنه کوره ، یالکز چنکیزده دکل ، اوزمانک بوتون تورک‌لرنده ، تاتارلرنده ، مونغوللرنده ، بویوک تورک‌لرک فکری ، شمدیکی پان جرمانیسم ، پان اسلام فکری کی ، مه‌غالو - ایده‌یالر کی ، بر پان تورکیسم فکری واردی: مونغوللر ، تورک‌لر ، « مقصد اتحاد ایله دلیرش بو چیلغین وطنرورلر ، فکر و ظنه متعصب بوقیزغین دال قلنجلر ، تورک بوله‌جقلرینی تخمین ایتدکری ممالکی تانهایته قدر ضبط واستیلا ایتک ایستورلردی ؛ ایشه بوسائق ایله درکه اوزمانک معلوم دنیاسنی باشند باشه فتح ایتدیلر ، هیچ اولمازسه آتارینه چکندیلر ؛ زیرا اولر نظر نده « تورک ، دنیانک هر طرفنده موجود ایدی . » [۱]

افندیلر ، تورک ، مونغول وتاتارلرک هپسنی ، تکمیل تورانیلری برلشدریمک بویله‌جه پک بویوک ، کلوب کچمش تورک ایل خانقلارندن ، ده‌ها بویوک بر خاقانلق یامق ... بوتصور ، بو پلان هر حالده ، چنکیز کی بویوک برده‌های حرب وسیاسته ده‌ها لایق معظم بر تصور و پلاندر: چنکیز ، مرکزی وغربی آسیایه ، ایکی اوچ جاسوسی قتل اولندینی ایچون دکل ، بو بویوک فکرک ،

بو بویوک ایدە آلك قوۋەدن فعله اخراجی ایچون صالیدردی ... چنکیزك بوتون اوقانلی محارباتی ، ملی ، مقدس پلاننك تطبیقی اوغرینده اولاجق ، مغلوبیتلر ، مقهوریتلر ، مصیبت وفلاکتلر ، اوکا قارشى كلن ، چینلی ، ایرانلی ، ویا ایرانلیلارشمش تورکلر اوزرینه چوکه جکدر ...

چنکیز قاآن ، آلتون خانى مغلوب ایدوب ، اكمال فتوحاتی ، نامدار معاونلرندن اوصولو موغولییه براقوب ، ۱۲۱۶ سنهسى ، پایتختی قاره قورومه دونمشدی . بوسیرهده بویوک خاقانك بویوک باشی ، غربه عائد بویوک امللرله طولی ایدی . تورک قوم و قبیله لرینك هپسنى ، كوك مونغوللرله قاریشدیروب ، یرلشدیروب آسیانك یکانه حاکمی قیلماق املنه ، وجود ویرمك ایچون ، کیجهلی کوندوزلی اوغراشمه یه باشلادی . اولنکە سنك کون باطی طرفی ، قراکلار ایچنده غائب اولان پك اوزاق یرلره قدر تورکلرله مسکوندی : اك اوکده ، چنکیزله بر قاج دفعه چارپیشمش غور خان دامادی کوچلوك (کوچلی ، قوتلی) ایله اردوسی بولنیوردی . اونك آرقهسى صره ، بوتون غربی آسیائی طوتمش تورکلر کلیوردی : علاءالدین خوارزمشاه اردوسنده کی قاتقلى وقالاچ تورکلری ، شمال وغربه یایلش حدودلری بلیرسز ، حسابلری بیلنمز قیپچاقلر ، صوکرده اردو ، اردو قیرغز وقازاقلر ... بونلرک آرقه سنده ودها اوزاقلرده ، اسملری بیله انجق خیال ، میال ایشیدیلش باشقردلر .. بعض کیمسلر ، بونلره بحارلرده دییورلردی ... دها صوکره بولغارلر .. اما بولغارک بر شهرمی ، یاخود بر قبیله می اولدینی ایجه کس دیر یله میوردی ... دها صوکره تاتسین ، تازی ، تاجیق ، توغمق دیه برلرینه قاریشدیریلان بر چوق قوم و قبیله اسملری .. نهایت طونه صویی ، هوانغ - هو (صاری صو) دن دها کنیش ، دها اوزون طونه صویی ... بورالرینی وقتیه ، قیرقورد ، یاخود اوغوز خان زمانه سنده ، تورکلر باشدن باشه فتح ایتشلردی ... اونکچوندرکه تا طونه یه قدر تورکجه قونوشان قوم قبیله لر یرلشمشاردی . شیمدی ده بوتون بو قوم و قبیله لرك تکرری قوت چنکیز قاآنه تابع و مطیع اولملری ، ۹ قویروقلی طوغ اوکنده باش اکملری لازمدی ... تکمیل تورکلرک بر بویروغ آلتنده طوپلامه سنه قارشى قویه جق تورک دشمنلرینك

ایسه ، یکلوب سورولمهسی ، قیریلوب آتلاسی لایددی . تورکلرک برلشمه سینه ، ایلک اوکجه مانع اولمهیه قالدیشان کوچلوکک کوچی چارچابوق صیدیریلوب ، وجودی اورتادن قالدیریلدی . صوکره ، صره خوارزم تورکلرینه وایرانلیلاشمش خانلره ، خوارزمشاهلره کلدی .

افدیله ، وقتک دارلقندن اوتری ، چنکیزک غربی آسیایی استیلاسی هنکامنده ، شرق اسلامینک حیات واحوالی کوستیرر بسیط بر قروکی اولسون چیزمیه جکم . بو نقصانی ، سز بیطرف یازیش مدنیت اسلامیه تاریخلری اوقوبدوق ، هیچ اولمازسه ، قاهونک تورکجهیه ترجمه اولونمش کرک سبأغه کوز کیردیره رک اکل ایده بیلورسکیز . بن یالکیز وقایع سیاسیه نک آناخطی تعقیب ایله اکتفا ایدیورم .

چنکیزک دور استیلاسنده ، شرق اسلامینک اک صاحب شوکت وقدرت حکمداری ، محمد علاءالدین خوارزمشاهدی . علاءالدینک اصل تورکجه اسمی تگسره در . (تگدن کلسه کرک ، قاهون غوغاجی معناسه در ، دیور) تگشک باباسی ایل آرسره ، اونک باباسی آرسره ایدی . کوریلورکه بوتون اوطنطهلی عربجه وعجمجه اسم وصفتلرینه رغماً علاءالدین خالص مخلص بر تورکدر . سلطان علاءالدین تگش ، ماوراءالنهر ، خوراسان ، فارسستان ، عراق ، خوارزم ، هرات وغزنه نک صاحب وحکمداری ایدی . خوزه حکومتک توسعندن بری ، کندیسنه اسکندر ثانی دیدیرتیوردی ! علاءالدینک طبیعتی ، قاهون شو برقاچ کله ایله خلاصه ایدر : محدود فکری ، عیاش ، چابوق قیزار ، عنادجی بر آدمدی ؛ تورک عرقه خاص قصورلرک چوغنه مالک اولدینی حالده ، او عرقک فضائل مخصوصه سندن اولان جدیت حرکتدن ، امور سیاسیه وعسکریه ده قاوورایشلی نظر (Coup d'oeuil) دن وعقل سلیمدن محروم ایدی . باخصوص غورخانه غلبه چالوب ده اسکندر ثانی لقبی آلدیغندبری ، آرتیق اوکنه هیچ کیسه طوره منظرن ایده چک قدر غرورکتیرمشدی . حتی نانیسی اولدینی اسکندره تماماً بکزه مک ایچون هندستانک فتحه بیله قالدشدی ... فقط مسلمان - تورک خانلردن ایلک اول هندک فتحه موفق اولش سلطان محمود غزنوی نک نقطه

حرکتی اولان غزنه شهرى ، علاءالدين خوارزمشاهك هند سفرنده صوك مرحلهسى اولدى ؛ چونكه بو سفر خوارزمشاهله بغداد خليفه سنك آره سنى آچشدر .

افنديلر ، بيلورسكزكه خلافت اسلاميه نك تاسسندىرى بوتون ممالك اسلاميه ، بر خليفه رسول اللهك معنوى ومادى حكىمى آلتنده در . دارالاسلام ده يالكىز بر خليفه رسول بولنه بيلور . امرای مسلمينك جمله سى ، شرعاً ، يعنى حقوق اسلاميه نظرياتجه ، او خليفه يه تابعدر . بناءً عليه ، بغداد خليفه سى ، خوارزمشاهلرك ده ، ديكر مستقل ويا نيم مستقل مسلمان سلاطين وامراسنك ده ، متبوعى ايدى . علاءالدين خوارزمشاهك خود بخود هند سفرينه قيامى ، مقام خلافتدن مساعده آلتقميزين ديكر امرای اسلام يداره سنده بولونان ممالكى ضبطه قالمشهمه سى ، وحتى سلجوق سلطانلرينك يرينه قائم اوله رق حامى خلافت صفتى ادعا يه كيريشهمه سى ودها بعض سبيلر ، خليفه ايله حسن مناسبتى بوزدى . بونك اوزرينه تككش ، خليفه نك بعض تشبثاتى ، كندى عليه نه قورولمش طولابلر ديه ادعا ايدى ، هنددن صرف نظره عسكرينى دارالخلافه بغداد اوزرينه يوروتى جك اولدى . آز دوشونجه لى ، چوق حدتلى وپك مغرور علاءالدين تككشك خليفه اسلام ايله بوزوشهمه سى متدين تبعه سنه فنا تأثير ايتمشدى ؛ او آراقى تككشك ايكنجى بر خطاى سياسيسى ، بخارانك معتبر مشايخندن مجدالدين بغدادى نى قتل ايتديرمه سى ، تبعه سنى كنديسندن بوسبوتون صوغوتدى . بخاراى شريف علماسى غليانه كلدى ؛ شهرك اوچيوز جامعده پك شديد وعظلم سويلنيلوب ، علاءالدين عليه نه آتشلر بوسكورولدى ... غلياندن اوركن علاءالدين ، مظنه كرامدن تورك شيخ نجم الدين كبرايه بر طبق طولوسى آلتون ومجوه رات كوندروب كناهى ايچون توبه واستغفار اولماسنى رجا ونياز ايتديسه ده ، شيخ حضر تلى هديه لرى رد ايدى ، « بويه آلتون ومجوه رات ، كفارت ذنوبىز اولاماز ، كناهى ، شاهك ، بنم وبيكارجه اهل اسلامك باشى آنجق اوده يه بيله جكدرد .. » ديه پك قورقونج بر خبر كوندردى . چنكيزخان عالم اسلامده اولوب كچن بوتون وقايعى ، همان كوفى كونه بيلوب طور ويوردى ؛ چونكه مسلمان

مملکتلرینک هر طرفنده ، بر چوق خفی مأمورلری واردی [۱] . چنکیز ، خوارزمشاهله خلیفه‌نک بوزوشدیغی ، خوارزمشاهک تبعه‌سی طرفندن سویله‌دیکنی ، نجم‌الدین کبرانک شاهه‌کوندردیکی پیام مهربی هب خبر آلمشدی . حتی مورخ رشیدالدین روایتنه کوره چنکیز خان ، بالذات خلیفه اسلام ایله مناسبتدار ایدی : خوارزمشاهک سرکشلکندن ، دارالخلافه اوزرینه یورومک تصورندن اورکن خلیفه الناصر لم یکن الله اعمد ۱۲۱۷ سنه میلادیه سنده چنکیز قاآنه سفیرلر کوندره‌رک ، علاءالدین علیه‌نه اتفاق عقدی تکلیفنده بولنمشدی ؛ لکن عهد و قاسی تعصب درجه‌سنی بولان بویوک چنکیز ، خوارزمشاهله بیلرند منعه‌ده عهدنامه‌لرک احکامی شاه طرفندن بوزولماقیجه ، علیه‌نه هیچ برکیمسه ایله عقد اتفاق ایتیه‌جکنی خلیفه‌یه جواباً بیلدرتدی (ابوالغازی بهادرخان) . ذاتاً قاآن خوارزمشاهله خوش کچینمک طرفداری کی کورینوردی . علاءالدین تنکیش ایله اوتنه‌دنبری صلح و صلاح اوزره بولندقدن باشقه آز اول برتجارت معاهده‌سی ده امضالامشدی . بومعاهده موجبنجه ، چیندن کلوب ، روم و عراقه کیدن کاربانلرک تورکستاندن تعرضه اوغرامقسنین صاغ و سالم کچوب کیتمه‌لری ، خوارزمشاه طرفندن تأمین اولنیوردی . اوزمانلر ایله بولی دیدکلری ، چین - عراق - روم شهرا عظیم تجارتی ، - که برمدت شرق متوسطک بیتمز توکنمز قارغشه‌لقلری یوزندن قبالی قالمشدی - چنکیز قاآن سایه‌سنده تکرار آچلمش اولیوردی . بومعاهده چنکیزک سیاستده امور اقتصادیه ویردیکی اهمیتی کوستیر .

افندیلر ، علاءالدین خوارزمشاهک مقام خلافت علیه‌نده کی حرکتی چنکیزله

[۱] موسیو قاهون تأمین ایدیور که بو چنکیز مأمورلری ، صرف شخصی ومادی فائده‌لریچون چالیشان عادی جاوسلر دکل ایدی ؛ بولر اوزنان فساداخلاق ، فتنه و شورش ایله جور و یوب بانان شرق اسلامیده کی تورک عنصری ، خارجه کی صاغلام قارداشلریله برلشدیروب ، بوتون تورکلری اتحاد ایتدیره‌رک ، آسیای شرقیده اولدینی کی ، آسیای غربیده ده تورک غلبه‌سنی تأمین ایدره‌رک شرق اسلامی به تورک حاکمیتی آلتنده انتظام و آسایش ویرمک ایسته‌ین ، بوکا اوغراشان تورک وطنپروزلری ایدی ؛ یعنی چنکیز خفیه‌لری عالی برفکر سیاسینک خادملری ایدی . بوفکر عالی ، ممالک اسلامیه‌نک برقسمنه خیلی طاغلمشدی . خوارزمشاهلرک تبعه‌سی ایچنده ، حتی امرا وارکانی آره‌سنده برتورک حزبی بیله تشکل ایشدی .

آره لرنده بومعاهدہ بی عقد ایتدکن صوکره وقوعه گلشدی. خوارزمشاه حدود شرقیه سنی بویله جه تأمین ایتدکن صوکره درکه غربه طوغری سفرده محذور و تهلکه کورمه مشدر. خوارزمشاه، بغداد سفرنده موفق اولامادی. خلیفه اسلام، علاءالدین اسمک خطبه لرده ذکر بی منع ایتدی. آرتق خوارزمشاهدن، تبعه سنک صدق و محبتی تماماً صیریلشدی. بواحوال و وقایع، چنکیزک آسیای غربی حقنده کی معظم آمانی تسهیل و تعجیل ایدیوردی. ایشته تام بوصره ده درکه معهود وسیله حرب ظهور ایتدی: آز اول ذکر ایتدیکم تجارت معاہده سی ایله جان و ماللری تأمین ایدیلش اولان چین کاربانی تاجرلری، خوارزمشاهک برآموری طرفندن قتل و ماللری یغما اولوندی [۱]. افندیلر دقت ایدیکنرکه بعضلری طرفندن، دائماً قانه صوصامش برجانوار کی تصویر اولونان چنکیز، بویک و خیم واقعه اوزرینه درحال سلاحه صاریلوب ممالک اسلامییه تعرض ایتدی؛ صبر و تمکینی اصلاً آلدن قاچیرماق سزین، خوارزمشاهه اوچ ایلیچی کوندره رک، مقتوللرک دیتی ویریله سنی، یغمادن متحصل ضرر و زیانک تضمین ایدیله سنی، طلبله اکتفا ایله دی... فقط پک حدتلی، چوق کبرلی و آزدوشنجه لی علاءالدین شاه، چنکیز قاآنک ایلیچیلرندن برمسلماننی قتل، دیگر ایکی غیر مسلمنی کمال حقارتله اوکندن طرد ایتدی. بوتحقیر اوزرینه آرتق حربه کیریشمکدن باشقه برچاره قالمامشدی: چنکیز قاآن، ۱۲۱۹ سنه سی، اردوسنه خوارزم حدودینی کچمک امرینی ویره رک، ممالک اسلامییه، ده طوغریسی غربی آسیایه تعرضه باشلادی...

— صوکی کلهچک صاییده —

[۱] تاجرلری قتل ایدن مأمور، بالاخره، اونلرک تاجر دکل، بلکه تاجر قیافته کیرمش جاسوس اولدیغنی ادعا ایتمش، و بو ادعا بعض تاریخلرده حقیقت کی بر بولشدر.